

TEREMTENI KELL!

Mezei Erzsébet képi világáról

G É B E R L Á S Z L Ó

Egy kicsit úgy állok Mezei Erzsébet monotípiái, rajzai előtt, mint Stanley Kubrick *Ürodisszeia* című filmjében a majmok a földből fölemelkedő fekete márványoszlop előtt. Megérintem, megsimogatom, azt gondolom, értem amit látok, hisz egy olyan világból nőttek ki, melyben én is gyökerezek. Azután, amikor beszélni kellene, szó nélkül maradok.

Újra látom a vert házon a kis ablakokat, a szálkás, töredezett deszkakerítést, az ezüstszínűre pingált falat, a rozsdás szögekkel összetákoltt hambárlétrát, a templomból jövő nagykendős öregasszonyokat, de vajon látok-e mindent. Mit rejt a szinte tökéletes kompozíció, mit rejtenek a súlyos, sötét felületek, amelyek még mozdulatlanabbak lesznek, ahogy elébük állok, hátat fordítva egy pillanatra a vesztébe rohanó világunknak.

Mezei Erzsébet nem szokott címet adni képeinek. Azt mondja, a cím leegyszerűsít, és így félrevezeti a szemlélőt. Lehet, hogy igaza van. Vannak dolgok, amire nincsen szavunk. És nem is kellene mindenáron mindennek nevet adni, mindenről ítéletet mondani. Most a XX. század végén derült ki, hogy az avantgárd művészet egyik legfontosabb kérdése, hogy valami „művészet-e vagy sem”, tette majdnem lehetővé, „hogy végül csak egyetlenegy kép maradjon fenn, ami megérdemli még a művészet nevet – s ez a mindenkori vezér arcképe lett volna” (Perneczky Géza: A kultúra mint szolgáltatás és az esztétikai döntés mint emberi jog. *Holmi*, 1996. okt., 1485. l.).

Mezei Erzsébet negyvenkét éves, amikor fokozottabban kezd foglalkozni grafikával. Elméleti kérdései, kételkedései, ha vannak is, ekkor már nem elégíthetik ki a művészt. Teremteni kell! És megszületik Mezei sajátosságos képi világa, szinte végleges formájában. Képletesen szólva, az épületet bemalterozva, bemeszelve látjuk, sehol egy állvány, egy kikandikáló téglá. A kompozíció

stabil, a dolgok szilárdan állnak, minden a helyén van. Az ég általában fekete, a színárnyalatok is inkább sötétek. Az ezüst, amely szinte minden színben benne van, egyfajta patinát kölcsönöz a grafikáknak. Tiszta vonalakat a monotípiákon alig találunk. A képeket a fekete-fehér árnyalatai, a színtömbök, formák uralják, ezért olyan súlyosak. Szinte kövekként nehezednek ránk. És talán azért jelentenek levegőt a Mezei Erzsébet művészetét fejtegetők számára a hidegtűi, a legújabb, *Holdudvar* című sorozat tussal és vízzel készített rajzai, akvarelljei és pasztellkísérletei, mert itt a vonalak és a világos színek könnyedséget, játékoságot tükröznek, ugyanakkor azt is lehetővé teszik, hogy magát a teremtés folyamatát is látni véljük. A XX. század végén pedig, amikor már nemcsak a művészet megszűnéséről beszélnek, hanem a művészettörténelem és a művészetelmélet „fikcióvá válásáról” is, akkor egyedül a teremtés fogalma marad, amibe még megkapaszkodhatunk. Valószínű, hogy Hamvas Béla is erről ír, amikor a *Héloise és Abelárd* című esszéjében ezt mondja: „Csak mulandó művet érdemes kiadni; a halhatatlan maradhat kéziratban.” Mert „A halhatatlan mű nem itt történik. Feljebb. Beljebb. S ami benne van, az ember és az Isten között történik. Megtörtént. Akkor is, ha senki se tudja. És Isten emlékszik reá szívében, mikor már a papírok elégték . . .” (Hamvas Béla: *A láthatatlan történet*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 139. l.) Nem tudom, hogy van ezzel Mezei Erzsébet? Végül is az ember örül, ha látja, él az, amit alkotott, ha ebben a kegyetlen világban is. Ha észreveszik, ha tetszik, ha valakinek jelent is valamit. Lehet, hogy a jövő században már nem nevezzük művészetnek, de igazából ez nem sokat változtat a lényegen. A művészet fogalma „kezdi megint elveszíteni a közmegegyezésem értelmét”. De reméljük, hogy az agyunkban vagy a szívünkben valahol megmarad a szépérzékünk, és anélkül, hogy valaki lediktálná és ránk erőszakolná, magunktól kitölthetnénk ezt a helyet a szívünkben. Úgy érzem, hogy bennem már így vannak Mezei Erzsébet képei.

Végül íme néhány adat: Mezei Erzsébet 1947. január 29-én született Székelykevényen. Az újvidéki Tanárképző Főiskola képzőművészeti szakán 1971-ben szerzett oklevelet. Azóta Zentán él és tanít. Nevéhez fűződik a zentai kerámiatábor, amely az idén lesz 13 éves. 1991 óta a zentai őszi tárlat rendszeres résztvevője. Vajdaság-szerte több önálló kiállítása volt és csoportos kiállításokon is részt vett. 1991-ben Kecskeméten a Katona József Grafikai Pályázaton három pályamunkája a Lakiteleki Alapítvány különdíját nyerte. Azóta Magyarországon öt önálló és három csoportos kiállításon láthatták képeit.